

Aluekehittämisen ja aluesuunnittelun pohjoismainen yhteistyöohjelma

Vihreän, kilpailukykyisen ja sosiaalisesti kestävä
Pohjolan puolesta

Sisällys

1. Esipuhe	3
2. Pohjoismaisen aluepoliittisen yhteistyön sisältö	4
3. Yhteistyö EU-asioissa ja muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa	11
4. Yhteistyöorganisaatio	12
5. Yhteistyöohjelman arviointi	16
Liite 1	17
Liite 2	27

KUVA: JOHNÉR • RITZAU/SCANPIX • UNSPLASH

1. Esipuhe

Pohjoismaissa on yhteensä 27 miljoonaa asukasta, ja alue on yksi maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä. Pienet erot ja suuri luottamus ovat Pohjoismaiden ominaispiirteitä. Kaikissa Pohjoismaissa on arvokkaita resursseja, maaseutualueita rikkaine luonnonvaroineen sekä vahvoja kaupunkeja. Siltä pohjalta on hyvä kehittää hyvinvointiyhteiskuntiamme ja noudattaa tässä työssä pohjoismaista *Visiota 2030*, jonka mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue. Kestävän kehityksen tavoitteiden ydin on, ettei ketään jätetä osattomaksi. YK korostaa, ettei kestävä kehitys tavoitteita voi saavuttaa yksittäin, vaan tavoitteisiin pääseminen edellyttää sektorien yhteisiä toimia sekä eri hallinnon tasojen, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan välistä yhteistyötä.

Ilman muutoskykyä tässä ei voi onnistua. Aluekehittämisen ja -suunnittelun yhteistyön lähtökohta on, että Pohjoismaiden eri osilla on erilaiset vahvuudet ja edellytykset kehitykseen ja muutokseen. Korostamme tässä lähivuosia koskevassa yhteistyöohjelmassa vihreää ja osallistavaa kaupunkikehitystä, vihreää ja osallistavaa maaseutukehitystä sekä vihreitä, innovatiivisia ja muutoskykyisiä alueita. Tämä on sektorimme tärkein panos pyrittäessä *Vision 2030* toimintasuunnitelman 2021–2024 kolmeen strategiseen tavoitteeseen.

Nämä aiheet olivat tärkeitä vuonna 2019, jolloin yhteistyöohjelmaa ryhdyttiin laatimaan, mutta meneillään oleva covid-19-pandemia on tehnyt niistä entistä ajankohtaisempia. Pandemian kaikkia seurauksia on mahdotonta ennakoida, mutta luultavaa on, että ne tuntuvat painopistealueilla koko ohjelmakauden ajan. Toivomme, että ohjelmassa on riittävästi liikkumavaraa toimenpiteiden mukauttamiseen kulloistenkin tarpeiden mukaan. Yhteistyömme on tarkoitus edistää innovointia, vihreää kasvua ja siirtymää, osallistavia, eläviä ja turvallisia kaupunkeja ja paikallisyhteisöjä sekä yhteiskuntien hiilineutraaliutta ja ilmastomuutokseen sopeutumista niin kaupungeissa kuin maaseudullakin.

Vahvistamme maiden välistä yhteistyötä ja alueen integraatiota kehittämällä osaamista ja kokemustenvaihtoa. Luomme pohjoismaista lisäarvoa toimimalla painopistealueilla, jotka vaikuttavat pohjoismaisten kaupunkien ja maaseutualueiden kehitykseen, ja tekemällä näillä alueilla rajat ylittävää käytännön yhteistyötä. Valamme tällä yhteistyöohjelmalla perustan vahvan pohjoismaisen aluekehitys- ja aluesuunnittelu-yhteistyön jatkamiselle.

KUVA: RITZAU/SCANPIX • UNSPLASH • NIKO LAURILA/VISIT FINLAND

2. Pohjoismaisen aluepoliittisen yhteistyön sisältö

Suuret kehitystrendit, kuten kaupungistuminen, globalisaatio, ilmastonmuutos sekä demografinen ja tekninen kehitys ovat luoneet pohjan pohjoismaiselle *Visiolle 2030* vihreästä, kilpailukykyisestä ja sosiaalisesti kestävästä Pohjolasta. Kehitys kohtelee Pohjoismaiden eri kaupunkeja ja maaseutualueita eri tavoin, mikä on perustava lähtökohta tälle pohjoismaiselle aluekehittämisen ja aluesuunnittelun yhteistyöohjelmalle. Myös covid-19-pandemiasta johtuvat haasteet tuntuvat kaikkialla Pohjolassa tästä eteenpäinkin. Pohjoismaiden eri kaupungeilla, maaseudulla ja alueilla on erilainen sopeutumiskyky ja erilaiset edellytykset selviytyä pandemian kaltaisista kriiseistä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Maantieteellisesti jakautuneella elinkeinoelämällä on käytössään runsaasti luonnonvaroja, ja sen tietopohjainen kehittäminen luo hyvät edellytykset vihreään siirtymään kaikkialla Pohjoismaissa. Hyviä esimerkkejä tällaisista elinkeinoista ovat meriviljely, kaivostoiminta, biotalous, teollisuus ja matkailu. Innovatiivisten elinkeinoympäristöjen, tehokkaiden yritysten ja pätevän työvoiman määrä vaihtelee Pohjoismaiden eri alueilla.

Yhä suurempi osa Pohjoismaiden väestöstä asuu ja työskentelee kaupunkialueilla. Liikenteen suurten kasvihuonekaasupäästöjen sekä luontoon ja luonnonvaroihin kohdistuvan kovan paineen vuoksi kaupunkien ja kaupunkialueiden yhdyskuntasuunnittelu on keskeinen vaikutuskeino. Maaseutualueilla on pitkät välimatkat ja heikompi markkinapohja, joten siirtymä vähäpäästöiseen yhteiskuntaan kohtaa toisenlaisia haasteita.

State of the Nordic Region 2020 -raportti osoittaa kaupungistumisen, syntyvyyden alenemisen ja eliniänodotteen kasvun muuttavan Pohjoismaiden väestörakennetta alueellisesti ja paikallisesti. Ikääntyneiden osuus kasvaa eniten Pohjoismaiden harvaan asutuilla alueilla, mikä aiheuttaa erityisiä paineita terveys- ja hoivapalveluille. Palveluita on parannettava innovoinnilla ja uusilla työtavoilla. Eliniänodotteen kasvu lisää myös kilpailua osaavasta työvoimasta niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla. Sen vuoksi on erityisen tärkeää, että tarjolla on monenlaista koulutusta ja että opiskelupaikat saadaan täytettyä.

State of the Nordic Region 2020 -raportin mukaan myös taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus on kasvanut Pohjoismaiden sisällä ja välillä. Tämä koskee erityisesti suurkaupunkeja, joissa se lisää sosiaalista eriytymistä. Taloudellinen haavoittuvuus ja turvattomuus ovat heikentäneet luottamusta kansallisvaltioihin. Se koettelee kansallista politiikkaa ja nostaa luottamuksen ja sosiaalisen yhtenäisyyden keskeisiksi aiheiksi tulevaisuudessa niin kaupungeissa kuin maaseudullakin. Myös muutostarpeiden jalkauttaminen koko väestöön on yhä tärkeämpää, sillä erityisesti ilmastonmuutos ja tekninen kehitys vaikuttavat eri tavoin kaupunkialueisiin ja maaseutualueisiin.

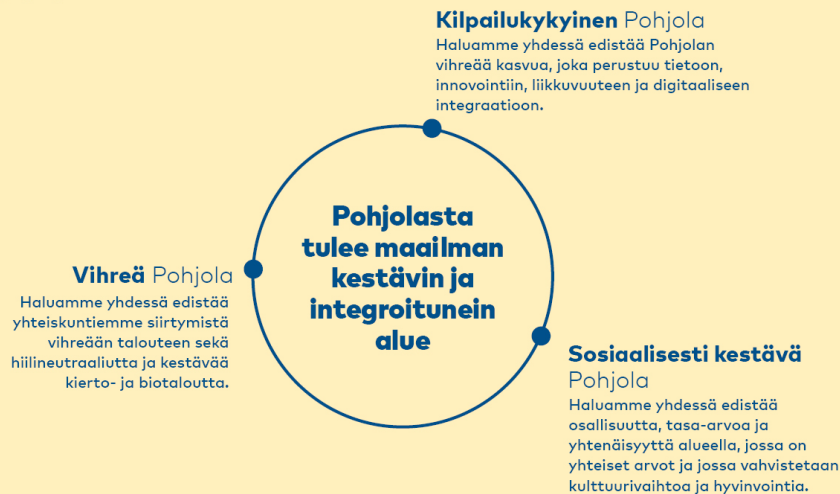
Yhteiskunnalliset haasteet ovat monisyisiä. Ne voivat olla laaja-alaisia ja pitkäaikaisia tai äkillisiä, kuten covid-19:stä juontavat haasteet. Yksi sektori tai toimija ei kykene yksinään ratkaisemaan niitä. Sen vuoksi pohjoismainen yhteistyö on tärkeää niin kansallisesti, paikallisesti kuin

alueellisestikin. Poliitiikan toimivuuden kannalta on tärkeää, että yhteistyössä nimetään ratkaisua kaipaavat haasteet, tavoitteet, toimenpiteet ja niiden toteuttajat.

Pohjoismaiden kaupunkien ja maaseudun täytyy olla niin houkuttelevia, että niissä halutaan elää, asua ja työskennellä. Tavoitteena on vihreä, kilpailukykyinen ja sosiaalisesti kestävä yhteiskuntakehitys, eriarvoisuuden torjuminen ja eri väestöryhmien yhtäläiset mahdollisuudet. Siihen päästään parhaiten yhdistelemällä koko maata koskevia järjestelmiä ja alueellisiin edellytyksiin ja tarpeisiin mukautettuja eriytettyjä ratkaisuja. Covid-19-pandemian vuoksi tämä on entistä päivänpolttavampaa. Meidän on kehitettävä politiikkaa, joka lähtee alueellisista vahvuuksista ja paikallisesta sopeutumiskyvystä ja joka lujittaa luottamusta ja yhteistyötä kaikkialla Pohjoismaissa. Aluekehittämisen ja aluesuunnittelun pohjoismainen yhteistyöohjelma auttaa saavuttamaan *Vision 2030* ja sen tavoitteet tarjoamalla tietoa ja ratkaisuja tärkeisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin Pohjoismaiden yhteisten maantieteellisten piirteiden lähtökohdista.

Ohjelma on hyväksytty 23. lokakuuta 2020, ja se on voimassa vuosina 2021–2014.¹

Visio 2030

2.1 Aluesektorin painopistealueet

Aluesektorin lähtökohta on maantieteellinen. Alueilla ja paikallisyhteisöillä on erilaiset edellytykset, ja sektori käsittelee niihin liittyviä ongelmia. Yhteistyöohjelmalla pyritään parantamaan aluekehitykseen ja aluesuunnitteluun liittyvää oppimista ja osaamista ja kehittämään siten kansallista, alueellista ja paikallista politiikkaa. Työn tulee tuottaa pohjoismaista lisäarvoa. Pohjoismaiden tulee yhteistyössään myös pyrkiä löytämään kestäviä ratkaisuja, jotka voivat innostaa ja hyödyttää muitakin maita. Erityisesti korostetaan Pohjoismaiden yhteisiä yhteiskunnallisia ja poliittisia haasteita sekä aluesektorin monialaista luonnetta. Yhteistyöohjelma on aluesektorin panos pantaessa täytäntöön *Visiota 2030* koskevan toimintasuunnitelman 2020–2024 kolmea strategista painopistealuetta – vihreää, kilpailukykyistä ja sosiaalisesti kestävää Pohjolaa. Aluepoliittinen yhteistyö tarjoaa ehdotuksia viiteen toimintasuunnitelmassa 2021–2024 nimettyyn tavoitteeseen, joihin sektorin tulee erityisesti paneutua, vrt. liite 1, *Aluesektorin ehdotukset Visiota 2030 koskevan*

1. Liitteitä on päivitetty muun muassa aluepolitiikan virkamieskomitean (ÄK-R) 25. marraskuuta 2020 tekemien päätösten mukaisesti.

toimintasuunnitelmaan 2020–2024. Aluesektorin ehdotuksissa mainitaan myös, minkä toimijoiden vastuulla eri toimenpiteiden toteutus on.

Yhteistyössä keskitytään kaudella 2021–2024 erityisesti seuraaviin alueisiin:

- vihreä ja osallistava kaupunkikehitys
- vihreä ja osallistava maaseutukehitys
- vihreät, innovatiiviset ja muutосkykyiset alueet.

Näin varmistetaan aiemman yhteistyön jatkuvuus. Aluesektorin painopistealueet pohjautuvat tämän ohjelman johdannossa kuvailluille kehitystrendeille, ja työtä tehdään pääasiallisesti kolmessa teemaryhmässä. Ohjelma viitoittaa lisäksi raja-aluekomiteoiden ja NORAn aluesektorilta saamaa toimeksiantoa, mukaan lukien NORAn toteuttama Pohjois-Atlantin NAUST-kehitysstrategian seuranta sekä Nordregion toiminta. Yhteistyöohjelma käsittää myös aluesektorin pohjoismaisen yhteistyön EU-asioissa ja kansainvälisissä kysymyksissä.

Aluepolitiikasta vastaavat ministerit päättivät vuonna 2019, että Pohjois-Atlantin NAUST-kehitysstrategia ohjaa Pohjois-Atlanti-yhteistyötä, jossa ovat mukana Färsaaret, Grönlanti, Islanti ja Norjan rannikkoalueet (Atlantin rannikon läänit Rogalandista Tromssaan sekä Finnmark). NAUSTin tavoitteena on lujittaa pohjoismaista yhteistyötä Pohjois-Atlantin pohjoismaisella alueella sekä vahvistaa kestävä kehitys ja alueen keskeisten sektorien ja toimijoiden yhteenkuuluvuutta. Tavoitteeseen pyritään luomalla yhteyksiä ja käynnistämällä aloitteita ja hankkeita seuraavilla alueilla: hyvinvointi ja sukupuolten tasa-arvo, meri ja sininen biotalous, energia, liikenne ja varautuminen, kestävä matkailu ja Pohjois-Atlantin kulttuuri.

Yhteistyöohjelma tukee YK:n kestävän kehityksen tavoitteita (vrt. kohta 4.2). Yhteistyöohjelma painottaa tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamista ja lasten ja nuorten äänen ja osaamisen sisällyttämistä panostuksiin, joita aluesektorin tekee aluekehitykseen ja aluesuunnitteluun, vrt. *Toimintaperiaatteet kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman sisällyttämiseksi Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön.* Esteetön suunnittelu on otettava huomioon yhteistyön puitteissa kehitetyissä ehdotuksissa ja neuvoissa. Koko monimuotoisen paikallisyhteisömme – mukaan lukien alkuperäiskansojen ja muiden kansallisten vähemmistöjen – resursseja, kokemuksia ja osaamista on hyödynnettävä, silloin kun se on relevanttia.

Covid-19-pandemialla on todennäköisesti suuri merkitys kestävän kehityksen tavoitteiden seurannalle sekä aluekehityksen ja aluesuunnittelun edellytyksille. Sen vaikutukset ovat sekä taloudellisia että sosiaalisia, ja pandemia rajoittaa vapauttamme ennennäkemättömällä tavalla. Teemaryhmien ja muiden toimijoiden toivotaan tuottavan tietoa ja ratkaisuehdotuksia, jotka lisäävät luottamusta pohjoismaiseen yhteiskuntaan ja vahvistavat erityisesti arvon luomista pandemian jälkimainingeissa sekä parantavat kriisinsietokykyämme.

Mutkikkaiden ja monisyisten yhteiskunnallisten haasteiden kohtaaminen edellyttää uutta tietoa ja uusia ratkaisuja. Yhteistyö keskittyy tällä ohjelmakaudella aiempaa enemmän käytännön politiikan kehittämiseen. Se tarkoittaa esimerkiksi tutkimukseen perustuvan tietopohjan ja vertailevan tiedon tuottamista, yhteistyön käynnistämistä sekä yhteisten mallien tai työskentelytapojen kehittämistä. Teemaryhmien tulee pitää strategisten hankkeiden määrä kohtuullisena ja painottaa hankkeissaan politiikan kehittämistä kaikkien Pohjoismaiden hyödyksi. Tämä tarkoittaa sitä, että tiedon kehittämisestä saatujen tulosten ja politiikan kehittämistä koskevien ehdotusten on oltava relevantteja ja toteutuskelpoisia. Sen vuoksi on ilmaistava selkeästi, miten ja kenen toimesta politiikan kehittämiseen tähtäävät ehdotukset toteutetaan.

On tärkeää tiedottaa, mitä yhteistyöohjelmassa tapahtuu, jotta hankkeiden ja muiden toimenpiteiden tulokset voidaan saattaa muidenkin käyttöön. Kaikkien aluesektorin toimijoiden (vrt. luku 4) on osallistuttava tulosten välittämiseen. Teemaryhmille laaditaan yhteinen viestintästrategia, josta käyvät ilmi kohderyhmät, tehtävät ja levitysvastuu. Jokaisen teemaryhmän tulee myös tunnistaa hankkeita, jotka soveltuvat erityisen hyvin näkyvyyden parantamiseen ja tulosten levittämiseen. Tärkeää on etenkin tulosten välittäminen aluepolitiikan virkamieskomitealle (ÄK-R) sekä kunnille ja alueille. Tavoitteena on myös välittää pohjoismaisen työn hyötyä suurelle yleisölle esimerkiksi kansallisen, alueellisen ja paikallismedian kautta.

Vihreä ja osallistava kaupunkikehitys

Kaupunkirakenteen tiivistäminen on tätä nykyä tärkeä strategia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja asukkaiden elinolojen parantamiseksi alueellisilla asunto- ja työmarkkinoilla. Se voi olla tärkeää myös tuottavuuden kasvun kannalta sekä vahvistettaessa kaupunkien alueensa taloudellisia vetureina. Tekniset ratkaisut, tiivistäminen ja muutosrakentaminen luovat perustan tehokkaalle liikenteelle sekä paikallisesti että koko asunto- ja työmarkkina-alueen sisällä ja vähentävät osaltaan maankäyttöön ja luonnonvaroihin kohdistuvaa painetta. Samalla kaupunki- ja seutukehityksen tulee turvata elävät kaupunkiympäristöt, joissa on hyvä asua ja kokoontua ja harrastaa kulttuuria. Tärkeä nykypäivän haaste on arkkitehtonisesti laadukas, kaupunkien kokoon ja tilaan mukautettu tiivistäminen ja muutosrakentaminen. Samalla on huolehdittava siitä, ettei tiivistäminen ja väestönkasvu lisää taloudellista ja sosiaalista eriytymistä tai heikennä asumisen tasoa, kaupunkitilaa ja julkista tilaa. Haasteena on myös välttämättömien muutosten jalkauttaminen väestöön, niin ettei luottamus yhteiskuntaan järky.

Työn on tuotettava tietoa siitä, miten kaupunkia voidaan suunnitella ja kehittää sekä ilmasto- ja ympäristöystävälliseksi että sosiaalisesti kestäviksi. Kunnallisella ja alueellisella suunnittelulla on tässä tärkeä rooli. On tärkeää pohtia, miten kompakti kaupunki voi muodostaa "hyvän elämän" puitteet kaikille niille, jotka asuvat ja työskentelevät tai vierailevat alueella. Kuinka taataan monipuolinen asuntorakenne, niin että kaikilla on iästä, elämäntilanteesta, toimintakyvystä ja tuloista riippumatta yhtäläinen mahdollisuus kestäväan elämään ja asumistyyppien valintaan? Miten kaupunkia ja kaupunkialueita voidaan kehittää niin, että fyysiset ja sosiaaliset hyödykkeet, palvelut ja palvelutoiminnot olisivat osallistavasti kaikkien lähellä ja saatavilla? Miten kaupunkikehityksellä voidaan edistää osallistavia yhteiskuntia? Miten uusi liikenneteknologia vaikuttaa kaupunki- ja aluesuunnittelun edellytyksiin? Miten kaupunkikehitys saadaan mukautettua kooltaan ja maantieteeltään erilaisiin kaupunkeihin tuhoamatta niiden identiteettiä ja historiaa? Onko valtiolla, kunnilla ja alueilla tarpeelliset vaikutuskeinot ja riittävä tietopohja?

Työn odotetaan edistävän erityisesti *Visiota 2030* koskevan Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintasuunnitelman 2021–2024 tavoitetta, jolla pyritään vahvistamaan sellaisten ratkaisujen tutkimusta, kehittämistä ja edistämistä, jotka tukevat hiilineutraaliutta ja ilmastomuutokseen sopeutumista (tavoite 1), sekä tavoitetta, jonka mukaan Pohjoismaiden kansalaiset pyritään osallistamaan vihreään talouteen ja digitaaliseen kehitykseen, hyödyntämään siirtymäpotentiaalia ja ehkäisemään yhteiskunnan eriarvoisuuden lisääntymistä muutoksen seurauksena (tavoite 10). Aluesektori voi soveltuvin osin myös edistää tavoitetta, jolla pyritään säilyttämään Pohjolassa vallitsevaa luottamusta ja yhteenkuuluvuutta, yhteisiä arvoja ja pohjoismaista yhtenäisyyttä, jonka keskiössä ovat kulttuuri, demokratia, tasa-arvo, osallistaminen, syrjimättömyys ja sananvapaus (tavoite 12). Se voi myös edistää tavoitetta, joka koskee Pohjolan kierto- ja biotaloutta, kestävää ja kilpailukykyistä tuotantoa, kestäviä elintarvikejärjestelmiä, resurssitehokkuutta ja myrkyllisten aineiden päästämisen estämistä kiertokulkuun (tavoite 3).

Näillä alueilla saattaa olla aiheellista tehdä yhteistyötä esimerkiksi elinkeinoministerien (MR-N), energiaministerien (MR-E), ympäristö- ja ilmastoministerien (MR-MK), työministerien (MR-A), sosiaali- ja terveysministerien (MR-S), kulttuuriministerien (MR-K), tasa-arvoministerien (MR-JÄM) sekä liikenne- ja asuntosektorien kanssa.

Vihreä ja osallistava maaseutukehitys

Pohjoismaiden maaseutualueiden tulee tarjota hyvä elämänlaatu sekä hyvät julkiset ja yksityiset peruspalvelut, hyvä infrastruktuuri sekä tarpeita vastaavat asunnot. Kehitykseen vaikuttavat suuresti ikääntyneiden osuuden kasvu ja nuorten osuuden supistuminen, paikallisyhteisöjen monimuotoisuus ja Pohjoismaiden välinen liikkuvuus. Kaupunkien ja harvaan asuttujen alueiden välisestä kahtiajaosta käydään poliittista keskustelua monissa Pohjoismaissa. Miten julkinen sektori voi vahvistaa Pohjoismaiden maaseutualueiden paikallisyhteisöjä ja edistää niiden integraatiota? Millaisia haittoja ja mahdollisuuksia tekninen kehitys ja digitalisaatio merkitsevät kaupungin ja maaseudun välisen vuorovaikutuksen sekä maaseutuyhteisöjen vahvistamiselle? Voidaanko pientä mittakaavaa ja aktiivista yhteiskunta- ja asuntosuunnittelua hyödyntää sosiaalisen kestävyuden parantamiseen Pohjoismaiden maaseutualueilla, joiden haasteena on väestön ikääntyminen?

Yritysten vahvuutta ja yhteisöjen elinvoimaa parantaa se, että ihmiset asuvat siellä, missä arvot ovat ja missä niitä luodaan. Meidän on vahvistettava tätä pohjoismaista kilpailuetua. Tärkeä kysymys on se, miten politiikalla ja suunnittelulla voidaan lisätä paikallista liikkumavaraa luonnonvarojen kestävässä hyödyntämisessä sekä luonto- ja kulttuurivetoisessa matkailussa ja varmistaa, että aiempaa suurempi osa arvosta lankeaa paikallisyhteisöille. Samalla on tärkeää huolehtia siitä, etteivät siirtymä ja ilmastonmuutos kurita maaseutua ankarammin kuin muita alueita. Keskeinen teema on se, onko maaseudun paikallisyhteisöillä ja pikkukaupungeilla sekä saarilla ja syrjäisillä pieniyhteisöillä riittävästi kapasiteettia ja infrastruktuuria, joilla selviytyä yhä äärimmäisemmässä ja sateisemmassa ilmastossa. Työllä konkretisoidaan kestävä kehityksen tavoitteita, mihin sisältyy myös tieto paikallis- ja alueviranomaisten roolista luonnonarvot turvaavan vihreän siirtymän vauhdittajina. Yhdyskuntasuunnittelu on tärkeä väline kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamisessa ja selvitetessä paikallisen kehityksen ja resurssienkäytön mahdollisuuksia sekä mietittäessä käytön ja suojelun välistä tasapainoa. Voidaanko suunnittelulla edistää vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtymisen paikallista jalkauttamista ja muun muassa lisätä luottamusta tarpeellisiin muutoksiin?

Työn odotetaan edistävän erityisesti *Visiota 2030* koskevan Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintasuunnitelman 2021–2024 tavoitetta, jolla pyritään edistämään hyvää, tasa-arvoista ja turvallista terveyttä ja hyvinvointia (tavoite 9), sekä tavoitetta, jolla kaikki Pohjoismaiden kansalaiset pyritään osallistamaan vihreään talouteen ja digitaaliseen kehitykseen, hyödyntämään siirtymäpotentiaalia ja ehkäisemään yhteiskunnan eriarvoisuuden lisääntymistä muutoksen seurauksena (tavoite 10). Lisäksi edistetään tavoitetta, jolla pyritään vahvistamaan sellaisten ratkaisujen tutkimusta, kehittämistä ja edistämistä, jotka tukevat hiilineutraaliutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumista (tavoite 1). Aluesektori voi soveltuvien osin myös auttaa saavuttamaan biologisen monimuotoisuuden säilymistä ja Pohjolan luonto- ja merialueiden kestävä käytön edistämistä koskevan tavoitteen (tavoite 2) sekä auttaa säilyttämään Pohjolassa vallitsevaa luottamusta ja yhteenkuuluvuutta, yhteisiä arvoja ja pohjoismaista yhtenäisyyttä, jonka keskiössä ovat kulttuuri, demokratia, tasa-arvo, osallistaminen, syrjimättömyys ja sananvapaus (tavoite 12).

Näillä alueilla saattaa olla aiheellista tehdä yhteistyötä esimerkiksi työministerien (MR-A), ympäristö- ja ilmastoministerien (MR-MK), digitalisaatioministerien (MR-DIGITAL), maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikesein ministerien (MR-FJLS), energiaministerien (MR-E), kulttuuriministerien (MR-K), tasa-arvoministerien (MR-JÄM) ja talous- ja rahaministerien (MR-FINANS) kanssa.

Vihreät, innovatiiviset ja muutoskykyiset alueet

Pohjoismaiden kilpailukyky on riippuvainen sekä kaupunkien että harvaan asuttujen alueiden alueellisesta kilpailukykyvyydestä. Pohjoismaiden alueiden on oltava innovatiivisia ja muutoskykyisiä. Covid-19-pandemian vuoksi aihe on entistä ajankohtaisempi. Keskeistä on, miten Pohjoismaiden eri alueet osaavat varautua aiempaa paremmin sekä tuleviin yllättäviin tapahtumiin että hitaan taantuman aiheuttamiin rakennemuutoksiin.

Vihreä siirtymä tarjoaa yrityksille kehitysmahdollisuuksia esimerkiksi kiertotalouden, energiahuollon ja biotalouden alalla Pohjoismaiden erityyppisillä alueilla. Miten vahvistamme pohjoismaisia klustereita ja innovaatioympäristöjen välistä yhteistyötä, niin että Pohjoismaiden alueista tulee sekä vihreämpiä että kilpailukykyisempiä? Keskeinen teema on älykkään erikoistumisen, mukaan lukien alueellisen johtajuuden, kehittäminen vihreän siirtymän menetelmänä. Muutoskykyisyyden käsitettä on tutkittava lähemmin, samoin varautumisen ja kriisinhallinnan strategioita, tehtäviä ja vastuuta hallinnon eri tasoilla. Alueellisten haavoittuvuusanalyysien ja analyysivälineiden kehittämistä jatketaan kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Pohjoismaiden on erityisen tärkeää koota ja tehdä vertailevaa analyysiä näistä malleista.

Digitalisaatio sekä innovaatio- ja muutostarve asettavat uusia osaamisvaatimuksia niin kaupungeissa kuin harvaan asutuilla alueillakin. Digitalisaatio ja teknologiakehitys ovat mullistamassa koulutussektoria. Miten voimme vahvistaa koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä alueellisilla työmarkkinoilla ja varmistaa yritysten osaamisen kehittymisen riippumatta maantieteellisestä etäisyydestä koulutus- ja osaamisympäristöihin? On erityisen tärkeää arvioida, millaisilla järjestelmillä ja mekanismeilla elinkeinoelämää autetaan löytämään tarvittavaa osaamista ja tietoa. Keskeinen teema on, millaisilla toimenpiteillä lomautettujen tai työttömien osaamista parannetaan tehokkaimmin kansallisten tai alueellisten kriisien tai taantumien aikana. Tärkeää on myös työelämän ulkopuolella olevien mukaan saaminen ja pätevöittäminen, erityisesti sopivan työvoiman puutteesta kärsivillä alueilla.

Työ käsittää sekä maaseutualueet että kaupunkialueet. Kaupunkeja ja niitä ympäröiviä alueita on syytä tarkastella myös vihreän siirtymän kannalta erityisen tärkeiden elinkeinoalojen näkökulmasta.

Työn odotetaan edistävän erityisesti *Visiota 2030* koskevan Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintasuunnitelman 2021–2024 tavoitteita, joiden tarkoituksena on tukea tietoa ja innovointia ja parantaa kaikkien pohjoismaisten yritysten mahdollisuuksia hyödyntää täysin vihreän talouden sekä teknologisen ja digitaalisen muutoksen ja kasvavan biotalouden tarjoamaa kehityspotentiaalia (tavoite 6) ja kehittää osaamista ja hyvin toimivia työmarkkinoita, jotka vastaavat vihreän talouden ja digitaalisen kehityksen asettamiin vaatimuksiin, sekä tukea vapaata liikkuvuutta Pohjoismaiden välillä (tavoite 7).

Näillä alueilla saattaa olla aiheellista tehdä yhteistyötä esimerkiksi opetusministerien (MR-U), työministerien (MR-A), kestävän kasvun ministerineuvostoon (MR-TILLVÄXT) kuuluvien elinkeinoministerien sekä digitalisaatioministerien (MR-DIGITAL) kanssa.

Teemaryhmien työskentelypuitteet

Yhteistyöohjelman täytäntöönpano tapahtuu ensisijaisesti kolmen teemaryhmän alaisuudessa. Ryhmissä on edustajia Pohjoismaista, Ahvenanmaalta, Färsearilta ja Grönlannista, joiltakin sovituilta alueilta, raja-aluekomiteoista ja NORasta. Nordregio toimii teemaryhmien sihteeristönä. Teemaryhmiä kuvaillaan tarkemmin liitteessä 2: Aluekehittämisen ja aluesuunnittelun yhteistyöohjelma 2021–2024 – teemaryhmien työskentelypuitteet

Kukin teemaryhmä toteuttaa virkamieskomitean toimeksiannosta ehdotuksia, joita aluesektori on tehnyt toimintasuunnitelmaan 2020–2024, ja panee täytäntöön yhteistyöohjelman muita tavoitteita ja painopisteitä. Jokainen teemaryhmä laatii työsuunnitelman, valitsee rajoitetun määrän hankkeita ja arvioi yhteistyömahdollisuuksia ulkopuolisten toimijoiden kanssa, mukaan lukien kansalaisyhteiskunnan ja elinkeinoelämän mukanaolo hankkeissa. Hankkeiden on tuotettava pohjoismaista hyötyä ja lisäarvoa.

Teemaryhmien on huolehdittava keskinäisestä tiedonkulusta mahdollisten yhteisten hankkeiden ja yhteisen hyödyn havaitsemiseksi ja päällekkäisyyksien välttämiseksi. Teemaryhmät saavat oman budjetin.

KUVA: RITZAU/SCANPIX • UNSPLASH • YADID LEVY/NORDEN.ORG

3. Yhteistyö EU-asioissa ja muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa

Pohjoismaat ovat vahvasti integroitunut eurooppalainen alue. Yhtäältä meihin vaikuttavat EU:n poliittiset painopisteet. Toisaalta meillä on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa EU:n kehitykseen omilla vahvuusalueillamme, joita ovat esimerkiksi innovointi, ilmasto ja ympäristö, digitalisaatio sekä luottamus ja demokratia. Pohjoismaisten toimijoiden osallistuminen EU-ohjelmiin on tässä yhteydessä hyödyllistä. EU on saanut vaikutteita Pohjoismaiden rajat ylittävästä yhteistyöstä. Sen avulla voi ratkaista yhdessä haasteita ja pienentää haittoja, joita aiheutuu siitä, että toimitaan molemmin puolin rajaa. Interreg on keskeinen väline tällaisessa käytännönläheisessä pohjoismaisessa yhteistyössä.

Pohjoismaihin kuuluu sekä arktisia alueita että EU:n ulkopuolella olevia alueita. Erityisesti Länsi-Pohjolalla on luontevat yhteistyösuhteet muun muassa USA:n ja Kanadan kanssa. Brexitin valossa kaikkien Pohjoismaiden on kehitettävä suhteitaan Isoon-Britanniaan.

Voimme valvoa Pohjoismaiden yhteisiä etuja eurooppalaisessa päätöksenteossa vaihtamalla tietoa sekä tunnistamalla ja valmistelemalla yhteisiä kantoja. Aluekehityksen ja aluesuunnittelun kansallinen EU-verkosto jatkaa toimintaansa. Verkoston tehtävänä on parantaa osaamista ja valvoa Pohjoismaiden tärkeitä yhteisiä etuja EU:n alue- ja kaupunkipolitiikassa painottaen erityisesti Interregiä ja julkista tukea.

KUVA: CARSTEN EGEVANG • UNSPLASH • PETER BRINCH/ØRESUNDSBRON

4. Yhteistyöorganisaatio

Pohjoismaista aluepoliittista yhteistyötä tekevät kestävän kasvun ministerineuvosto (MR-TILLVÄXT), aluepolitiikan virkamieskomitea (ÄK-R), kolme teemaryhmää, Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö, pohjoismainen tutkimuskeskus Nordregio, raja-alueyhteistyötä tekevät raja-aluekomiteat ja yhteistyöelin NORA sekä pohjoismainen kehitysrachasto Länsi-Pohjolan rahasto.

4.1 Yhteistyön organisointi sektorilla

Kestävän kasvun ministerineuvosto – elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka (MR-TILLVÄXT)

Kestävän kasvun ministerineuvosto (MR-TILLVÄXT) on aluepoliittisen yhteistyön ylin päättävä elin. Pohjoismaiden aluepolitiikasta vastaavat ministerit muodostavat kestävän kasvun ministerineuvoston yhdessä Pohjoismaiden energia- ja elinkeinoministerien kanssa. Ministerineuvosto päättää aluepoliittisen yhteistyön strategisista linjauksista. Aluepolitiikasta vastaavat ministerit kokoontuvat yleensä kerran vuodessa. Kokous tarjoaa foorumin poliittisille keskusteluille ja kokemustenvaihdolle sekä uusien yhteistyöalojen kehittämiseksi. Puheenjohtajuus kiertää vuosittain maiden kesken.

Aluepolitiikan pohjoismainen virkamieskomitea (ÄK-R)

Aluepolitiikan virkamieskomitea (ÄK-R) vastaa ministerineuvoston työn asiasisällöstä ja hallinnosta tiiviissä yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön kanssa. Aluepolitiikan virkamieskomitean puheenjohtajuus noudattaa Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuutta, ja puheenjohtajamaa johtaa virkamieskomitean työtä. Virkamieskomitea on tiedon- ja kokemustenvaihdon foorumi sekä kollegoiden yhteinen keskusteluareena, joka parantaa maiden oman ja Pohjoismaiden yhteisen politiikan kehittämismahdollisuuksia. Virkamieskomitea seuraa yhteistyöohjelman toteuttamista, ja sille raportoidaan ohjelman tuloksista.

Teemaryhmät

Perustetaan kolme teemaryhmää, yksi kutakin painopistealuetta varten. Teemaryhmät toteuttavat ehdotuksia, joita aluesektori on tehnyt *Visiota 2030* koskevaan toimintasuunnitelmaan 2021–2024, ja ne panevat myös täytäntöön muita yhteistyöohjelmaan sisältyviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Ryhmissä ovat edustettuina maat ja alueet, raja-aluekomiteat sekä NORA.

Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö

Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön tehtävänä on koordinoida Pohjoismaiden aluepoliittista yhteistyötä ja tukea Pohjoismaiden osallistumista yhteistyöhön ensisijaisesti avustamalla hallinnollisesti puheenjohtajamaata. Sihteeristön erityistehtävänä on lisäksi edistää sektorienvälistä yhteistyötä Pohjoismaiden ministerineuvostossa.

Nordregio

Nordregio on aluesektorin tutkimuskeskus ja keskeinen toimija yhteistyöohjelman täytäntöönpanossa. Nordregio kehittää tietoa ja osaamista alueilla, jotka ovat strategisen tärkeitä kestävässä aluekehityksessä ja -suunnittelussa. Se muodostaa myös tutkimuksen ja politiikan kehittämisen välisen linkin. Nordregio toimii teemaryhmien sihteeristönä. Se suunnittelee ja toteuttaa yhdessä virkamieskomitean (ÄK-R) ja teemaryhmien kanssa ohjelman toteuttamisen edellyttämiä toimia ja välittää tietoa työstä ja sen tuloksista. Sen tehtävänä on myös tuottaa tausta-aineistoa esimerkiksi aluepolitiikasta vastaavien ministerien ja virkamieskomitean kokouksiin.

Raja-aluekomiteat ja raja-alueyhteistyö

Raja-alueyhteistyö ja rajaestetyö ovat keskeisellä sijalla pohjoismaisessa yhteistyössä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston raja-alueyhteistyön tavoitteet ovat:

- Hyödyntää mahdollisuuksia ja poistaa alueiden toimintaa haittaavia rajaesteitä.
- Edistää kehitystä, innovointia ja kasvua Pohjoismaiden raja-alueilla.

Pohjoismaista raja-alueyhteistyötä tekevät kaksitoista raja-aluekomiteaa, jotka toimivat Tanskan, Ruotsin, Suomen ja Norjan välisillä raja-alueilla. Raja-aluekomiteat ovat jäsenjärjestöjä, jotka kokoavat yhteen raja-alueiden paikallisia ja alueellisia toimijoita ja pyrkivät parantamaan maiden välistä integraatiota. Pohjoismaiden ministerineuvosto on yksi monista raja-aluekomiteoita rahoittavista tahoista.

Raja-aluekomiteat pyrkivät ensisijaisesti edistämään raja-alueiden elinkeinoelämän kilpailukykyä, havaitsemaan ja purkamaan rajaesteitä, kehittämään kestäviä ilmastoystävällisiä ympäristö- ja energiaratkaisuja, kehittämään raja-alueiden kannalta tärkeää infrastruktuuria ja viestintää sekä alueiden maankäyttöä. Sijainti ja historia vaikuttavat niiden käsittelemiin aiheisiin. Komiteat tekevät yhteistyötä yritysten, osaamiskeskusten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Pohjoismainen Atlantti-yhteistyö NORA

Pohjoismaista Atlantti-yhteistyötä NORAA rahoittavat Pohjoismaiden ministerineuvosto sekä Färsaaret, Grönlanti, Islanti ja Norja. NORA kehittää verkostoja ja tukee hankkeita vahvistaakseen alueella tehtävää yhteistyötä ja kehittääkseen Pohjois-Atlantista voimakkaan pohjoismaisen alueen, jonka talouskehitys on vahvaa ja kestävä. NORAlla on oma ohjausryhmä ja toimintaa ohjaava nelivuotinen ohjelma.

NORA vastaa NAUST-kehitysstrategian täytäntöönpanosta ja seurannasta. Muiden sektorien vastuu ja toimenpiteet joillakin NAUSTin priorisoimilla alueilla voivat osaltaan edistää NAUSTin tavoitteiden saavuttamista.

Raja-aluekomiteat ja NORA toteuttavat yhteistyöohjelmaa virkamieskomitean (ÄK-R) suorilla toimeksiannoilla ja osallistumalla teemaryhmien työhön. Virkamieskomitea ja Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö edistävät järjestelmällistä ja jatkuvaa tiedon- ja kokemustenvaihtoa virkamieskomitean, pohjoismaisten raja-aluekomiteoiden ja NORAn sekä Nordregion kesken. Se toteutuu muun muassa raja-aluekomiteoiden ja NORAn teemaryhmytyön sekä virkamieskomitealle vuosittain toimitettavan raportin avulla.

Länsi-Pohjolan rahasto

Länsi-Pohjolan rahasto on Länsi-Pohjolaa avustava pohjoismainen kehitysrahasto. Se pyrkii edistämään monipuolisen ja kilpailukykyisen elinkeinoelämän kehittämistä Färsaarilla ja Grönlannissa myöntämällä lainoja, avustuksia ja takauksia hankkeisiin, jotka liittyvät pieniin ja keskisuuriin yrityksiin tai joista on hyötyä yrityksille. Rahaston tehtävänä on tukea ja vahvistaa paikallista työvoimaa edistääkseen Länsi-Pohjolan paikallista elinkeinoelämää. Islantilaisille yrityksille voidaan myöntää tukea vain, jos niillä on todellisia yhteistyöhankkeita färsaarelaisten ja grönlantilaisien yritysten kanssa. Maat nimeävät oman edustajansa rahaston hallitukseen, ja virkamieskomitea (ÄK-R) nimittää hallituksen. Länsi-Pohjolan rahasto hallinnoi aiemmin perustettua rahastoa eikä siitä syystä rasita virkamieskomitean vuosibudjettia.

4.2 Sektorienväliset strategiat²

- A. Yhteistyöohjelma tukee YK:n kestävän kehityksen tavoitteita, ja sillä osallistutaan Agenda 2030:n toteuttamiseen. Aluepoliittinen yhteistyö kytkeytyy useisiin kestävän kehityksen tavoitteisiin. Näistä mainittakoon terveellisen elämän ja hyvinvoinnin takaaminen kaiken ikäisille (tavoite 3), kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet (tavoite 4), sukupuolten tasa-arvo (tavoite 5), kaikkia koskevan kestävän talouskasvun, täyden ja tuottavan työllisyyden sekä säällisten työpaikkojen edistäminen (tavoite 8), turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat (tavoite 11), kestävä kulutus- ja tuotantotavat (tavoite 12), ilmastonmuutoksen pysäyttäminen (tavoite 13), meret ja merten tarjoamat luonnonvarat (tavoite 14) sekä yhteistyö tavoitteiden saavuttamiseksi (tavoite 17).
- B. Yhteistyöohjelmassa korostetaan tasa-arvonäkökulman sisällyttämistä yhteistyöhön, niin että kaikille ryhmille voidaan taata samat mahdollisuudet aluekehityksen ja -suunnittelun avulla. Kaikilla on oltava yhtäläiset toiminta- ja osallistumisedellytykset, mikäli haluamme varmistaa kestävän väestökehityksen kaikkialla Pohjoismaissa ja kehittää innovatiivisia ja muutostyökykyisiä alueita sekä kestäviä kaupunkeja ja maaseutuja ja varmistaa vihreän siirtymän.
- C. Yhteistyöohjelma korostaa niin ikään lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa kehitykseen. Hyvien paikallisyhteisöjen kehittämisessä tarvitaan kaikkia käytettävissä olevia resursseja, myös lapsia ja nuoria. Meidän on huomioitava lapset ja nuoret, mikäli haluamme saada aikaan kestävä kehitystä Pohjoismaiden eri alueilla. Ohjelma painottaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen noudattamista sekä lasten ja nuorten osallistamista hankkeisiin. Lasten ja nuorten näkemyksiä ja mielipiteitä on kuunneltava ja seurattava heidän tekemiään ehdotuksia.

Kaikkien yhteistyöohjelman täytäntöönpanoon osallistuvien toimijoiden on soveltuvin osin sisällytettävä nämä monialaiset ulottuvuudet työhönsä. Teemaryhmillä on erityisvastuu tästä.

4.3 Nordregion mandaatti

Nordregio on pohjoismainen tutkimus-, neuvonta- ja analyysilaitos, joka tuottaa ministerineuvoston sektoreille kestävän aluekehityksen ja -suunnittelun kannalta relevanttia strategista ja poliittisesti tärkeää tutkimusta. Aluepoliittisten asioiden asiantuntijana, osaamisen välittäjänä ja pohjoismaisena tietopankkina Nordregio antaa asiantuntevaa ja tehokasta tukea Pohjoismaiden ministerineuvostolle sekä kansallisille, paikallis- ja alueviranomaisille. Nordregio ylläpitää ja kehittää tilastotietokantaansa ja siihen sisältyviä karttakuvauksia sekä interaktiivista NordMap-karttatyökalua, joka on tarkoitettu Pohjoismaiden aluekehityksen analysointiin kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti.

Nordregion tehtävänä on tuottaa osaamista Pohjoismaiden ministerineuvoston aluepoliittiseen yhteistyöhön tukemalla aluepolitiikan virkamieskomiteaa (ÄK-R) sekä elinkeino-, energia- ja aluepolitiikan ministerineuvostoa (MR-TILLVÄXT). Sen vastuulla on aluepolitiikan sekä aluekehityksen ja aluesuunnittelun tutkimus, neuvonta ja viestintä, mikä osaltaan edistää tasapainoista ja kestävä kehitystä Pohjoismaissa, arktinen alue mukaan lukien. Nordregio on keskeinen toimija yhteistyöohjelman toteuttamisessa, ja se suunnittelee ja toteuttaa yhdessä aluepolitiikan virkamieskomitean ja teemaryhmien kanssa ohjelman täytäntöönpanossa tarvittavia toimia.

Nordregion tulee säilyttää asemansa alueellisten selvitysten johtavana tutkimuslaitoksena ja kehittää rooliaan sekä osallistua jatkossakin aktiivisesti eurooppalaisiin yhteistyö- ja tutkimusohjelmiin. Nordregio toimittaa dataa ja laatii koko Euroopan kattavia alueellisia analyyseja sekä arvioi kansallisia ja eurooppalaisia ohjelmia.

Nordregion tehtävänä on välittää yhteistyöohjelman toteuttamisesta tietoa ja tuloksia aluepolitiikan virkamieskomitealle ja muille asianomaisille kohderyhmille omien tiedotuskanaviensa kautta sekä osallistua tärkeisiin kansallisiin ja alueellisiin verkostoihin ja

2. Vrt. Toimintaperiaatteet kestävän kehityksen, tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman sisällyttämiseksi Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön.

foorumeihin. Lisäksi se pyrkii eurooppalaisissa yhteyksissä tuomaan esille pohjoismaista yhteistyötä ja hyviä pohjoismaisia esimerkkejä.

KUVA: UNSPLASH • YADID LEVY/NORDEN.ORG • JAN SNJOR/VISIT ICELAND

5. Yhteistyöohjelman arviointi

Ohjelman toteutus arvioidaan vuonna 2023, ja uutta yhteistyöohjelmaa ryhdytään laatimaan arvioinnin pohjalta.

Liitteet

1. Aluesektorin ehdotukset *Visiota 2030* koskevaan toimintasuunnitelmaan 2020–2024
2. Aluekehittämisen ja aluesuunnittelun yhteistyöohjelma 2021–2024 – teemaryhmien työskentelypuitteet

Liite 1: Aluesektorin ehdotukset Visiota 2030 koskevaan toimintasuunnitelmaan 2020–2024

Vihreä Pohjola

Haluamme yhdessä edistää yhteiskuntiemme siirtymistä vihreään talouteen sekä hiilineutraaliutta ja kestävästä kierto- ja biotaloutta.

Pohjoismaiden ministerineuvoston fokusalueet vuosina 2020–2024:

1. vahvistetaan sellaisten ratkaisujen tutkimusta, kehittämistä ja edistämistä, jotka tukevat hiilineutraaliutta ja ilmastomuutokseen sopeutumista muun muassa liikenne-, rakennus-, elintarvike- ja energia-alalla
2. edistetään biologisen monimuotoisuuden säilymistä ja Pohjolan luonto- ja merialueiden kestävästä käyttöä
3. edistetään kierto- ja biotaloutta, kestävästä ja kilpailukykyistä tuotantoa, kestäviä elintarvikejärjestelmiä sekä resurssitehokkaita ja myrkyttömiä kiertokulkuja
4. helpotetaan pohjoismaisten kuluttajien mahdollisuuksia valita houkuttelevia ympäristö- ja ilmastoystävällisiä vaihtoehtoja panostamalla yhteistyössä kestävästä kulutuksesta
5. edistetään kansainvälisen ympäristö- ja ilmastoyhteistyön myönteistä kehitystä mm. tuomalla esiin pohjoismaisia vihreitä ratkaisuja.

Kilpailukykyinen Pohjola

Haluamme yhdessä edistää Pohjolan vihreää kasvua, joka perustuu tietoon, innovointiin, liikkuvuuteen ja digitaaliseen integraatioon.

Pohjoismaiden ministerineuvoston fokusalueet vuosina 2021–2024:

6. tuetaan osaamista ja innovointia sekä helpotetaan vihreän, teknisen ja digitaalisen siirtymän ja kasvavan biotalouden luomien kehitysmahdollisuuksien täysimääräistä hyödyntämistä pohjoismaisissa yrityksissä
7. kehitetään valmiuksia ja hyvin toimivia työmarkkinoita, jotka vastaavat vihreän siirtymän ja digitaalisen kehityksen mukanaan tuomiin vaatimuksiin ja tukevat vapaata liikkuvuutta Pohjolassa
8. hyödynnetään digitalisaatiota ja koulutusta Pohjoismaiden välisten yhteyksien tiivistämiseksi entisestään

Sosiaalisesti kestävä Pohjola

Haluamme yhdessä edistää osallisuutta, tasa-arvoa ja yhtenäisyyttä alueella, jossa on yhteiset arvot ja jossa vahvistetaan kulttuurivaihtoa ja hyvinvointia.

Pohjoismaiden ministerineuvoston fokusalueet vuosina 2021–2024:

9. edistetään kaikkien ulottuvilla olevaa hyvää, tasa-arvoista ja turvattua terveyttä
10. pyritään saamaan kaikki pohjoismaalaiset mukaan vihreään siirtymään ja digitaaliseen kehitykseen, hyödyntämään siirtymän potentiaalia sekä estämään sen mukanaan tuomien

yhteiskunnallisten jakolinjojen lisääntymisen

11. annetaan pohjoismaiselle kansalaisyhteiskunnalle, erityisesti lapsille ja nuorille vahvempi ääni ja osallisuus pohjoismaisessa yhteistyössä sekä lisätään heidän tietojaan naapurimaiden kielistä ja kulttuureista

12. säilytetään Pohjolassa vallitseva luottamus ja yhteenkuuluvuus, yhteiset arvot ja pohjoismainen yhtenäisyys ja pidetään sen keskiössä kulttuuri, demokratia, tasa-arvo, osallistaminen, syrjimättömyys ja sananvapaus.

Tavoite: 1. Vahvistetaan sellaisten ratkaisujen tutkimusta, kehittämistä ja edistämistä, jotka tukevat hiilineutraaliutta ja ilmastomuutokseen sopeutumista muun muassa liikenne-, rakennus-, elintarvike- ja energia-alalla

Sektorin tärkeimmät toimenpiteet	Yhteistyökumppanit	Tavoitteen saavuttaminen	Talous
Otsikko ja korkeintaan sadan sanan mittainen yleiskuvaus toimenpiteistä ohjeellisten budjettikehysten pohjalta Maankäytön suunnittelu, mukaan lukien infrastruktuuri- ja liikennejärjestelmäsunnittelu, Pohjoismaiden vihreän siirtymän ja yhteiskuntien hiilineutraaliuden edistäjänä Pohjoismaiden vihreän siirtymän ja yhteiskuntien hiilineutraaliuden edistäminen maankäytön suunnittelulla edellyttää monipuolista panostusta, johon sisältyvät muun muassa seuraavat toimenpiteet: G.1.a. Vahvistetaan kuntien välistä suoraa ja konkreettista yhteistyötä (matchmaking) vihreässä kaupunkikehityksessä ja aluesuunnittelussa hiilineutraaliuden saavuttamiseksi. Nordregio, NORA, raja-aluekomiteat ja teemaryhmät G.1.b. Vertailuanalyysi siitä, miten aluesuunnittelu ja kaupunkikehitys, mukaan lukien liikennetarkaisujen suunnittelu, voivat parhaiten tukea vihreää siirtymää ja edistää ympäristöystävällisiä ja biologisesti monimuotoisia kaupunkeja, paikallisyhteisöjä ja alueita sekä niiden välistä vuorovaikutusta. Nordregio ja teemaryhmät G.1.c. Ehdotukset siitä, miten aluesuunnittelulla, kaavoitus- ja rakennuslainsäädännöllä, kansallisilla ja paikallisilla määräyksillä yms. voidaan vähentää hiilidioksidipäästöjä. Nordregio ja teemaryhmät G.1.d. Kerätään ja kehitetään parhaita käytäntöjä siitä, miten aluesuunnittelutyökaluilla voidaan saada asukkaat, elinkeinoelämän toimijat, kansalaisjärjestöt ja osaamisympäristöt toimimaan vihreän siirtymän puolesta. Nordregio ja teemaryhmät G.1.e. Idealuettelo siitä, miten Pohjoismaiden paikallisilla, alueellisilla ja kansallisilla aluesuunnittelun välineillä voidaan parhaiten tukea vihreää siirtymää ja edistää ympäristö- ja ilmastoystävällisiä, biologisesti monimuotoisia kaupunkeja, paikallisyhteisöjä ja alueita sekä näiden alueiden välistä hyvää vuorovaikutusta. Nordregio, teemaryhmät ja NORA G.1.f. Tutkitaan, voidaanko digitaalista maankäyttödataa käyttää yhdessä muun (esimerkiksi liikennevirtoja, ilmastomuutosta ja väestökehitystä koskevan) datan kanssa kaupunkien ja maaseutualueiden kestävä kehityksen edistämiseen. Nordregio ja teemaryhmät G.1.g. Viestitään kansainvälisesti, miten aluesuunnittelulla ja kaupunkikehityksellä tuetaan Pohjoismaiden kaupunkien ja paikallisyhteisöjen vihreää siirtymää. Nordregio	Tärkeimmät yhteistyökumppanit Toimenpiteen toteuttajat: Nordregio yhteistyössä teemaryhmien, NORAn ja raja-aluekomiteoiden kanssa ÅK-R:n johdolla (ÅK-R hyväksyy toimintasuunnitelman yksittäisten ehdotusten organisoimien ja hankekuvauksen). Muut yhteistyökumppanit: Kunnat, alueet, kansalliset viranomaiset ja organisaatiot. MR-N, MR-E, MR-MK, MR-DIGITAL	Aluesektori on toteuttanut vertailuanalyysin, kehittänyt ehdotuksia, koonnut parhaita käytäntöjä ja laatinut luettelon. Työn tuloksista on viestitty kansainvälisesti.	Toimenpiteiden kokonaisbudjetti 28 milj. DKK kaudella 2021–2024.
Otsikko ja korkeintaan sadan sanan mittainen yleiskuvaus erityismäärärahalla mahdollisesti rahoitettavista toimenpiteistä	Tärkeimmät yhteistyökumppanit MR-MK, MR-E, MR-N, MR-R jne.	Tärkeimmät menestyskriteerit Ei vielä selvillä.	Toimenpiteiden kokonaisbudjetti 26 milj. DKK kaudella 2021–2024.
Sektorinvälinen hanke liikennesektorin vihreästä siirtymästä Liikennesektori on avainasemassa maiden pyrkiessä saavuttamaan kunnianhimoiset ilmastotavoitteensa. Energia-, ympäristö- ja ilmastosektori sekä alue- ja elinkeinosektori tekevät yhteistyötä liikennesektorin niillä osa-alueilla, jotka liittyvät kaikkein tiiviimmin energiapolitiikkaan. Niistä mainittakoon sähköistäminen, Power2X, biopolttoaineiden ja			

muiden ympäristöystävällisten polttoaineiden käyttö maa-, vesi- ja lentoliikenteessä sekä liikkuvuuden ja logistiikan älykkäämpi suunnittelu. Työ pohjautuu muun muassa Pohjoismaisen energiantutkimuksen, Nordic Innovationin ja Nordregion puitteissa toteutettuihin toimenpiteisiin sekä relevantteihin puheenjohtajakauden hankkeisiin. Tätä työtä voidaan lujittaa laajentamalla entisiä aloitteita ja kehittämällä uusia toimenpiteitä sekä vahvistamalla sektoreiden omia vihreään liikenteeseen liittyviä aloitteita. Lisäksi ehdotetaan liikennealan sektorien välisen yhteistyön vahvistamista muun muassa osallistamalla liikenneministeriöt siihen entistä tiiviimmin.			
---	--	--	--

Tavoite: 6. Tuetaan osaamista ja innovointia sekä helpotetaan vihreän, teknisen ja digitaalisen siirtymän ja kasvavan biotalouden luomien kehittämismahdollisuuksien täysimääräistä hyödyntämistä pohjoismaisissa yrityksissä

Sektorin tärkeimmät toimenpiteet	Yhteistyökumppanit	Tavoitteen saavuttaminen	Talous
Otsikko ja korkeintaan sadan sanan mittainen yleiskuvaus toimenpiteistä ohjeellisten budjettikehysten pohjalta	Tärkeimmät yhteistyökumppanit	Tärkeimmät menestyskriteerit	Toimenpiteiden kokonaisbudjetti
Paikallisiin ja alueellisiin etuihin ja älykkääseen erikoistumiseen nojaava vihreä siirtymä Pohjoismaissa K.6.a. Tutkitaan, miten elinkeinoelämän ja arvoketjujen kilpailukykyä voidaan parantaa sekä harvaan asutuilla alueilla että kaupunkialueilla, niin että ne voivat edistää vihreää siirtymää Pohjoismaissa. Tässä yhteydessä kartoitetaan kuntien, alueiden ja maiden sisäisen ja välisen kehityksen ja yhteistyön edellytykset. Nordregio, teemaryhmät, NORA, raja-aluekomiteat K.6.b. Tutkitaan, onko potentiaalia esimerkiksi tutkimushankkeisiin ja kuntien, alueiden ja yritysten välisen vihreää innovointia koskevan yhteistyön lisäämiseen Pohjoismaiden eri alueilla. Nordregio, NORA, raja-aluekomiteat K.6.c. Tutkitaan älykkään erikoistumisen strategioita Pohjoismaissa ja nostetaan keskiöön vihreä siirtymä ja paikallisten/alueellisten osaamistarpeiden kartoittaminen sekä muut onnistuneen vihreän siirtymän edellytykset. Nordregio, teemaryhmät K.6.d. Tunnistetaan hyvän alueellisen johtajuuden piirteet ja edellytykset pyrittäessä kehittämään alueiden resilienssiä ja innovatiivisuutta ja analysoidaan kansallisia ja alueellisia mekanismeja alueellisen johtajuuden vahvistamiseksi. Nordregio, teemaryhmät, NORA, raja-aluekomiteat K.6.e. Kehitetään menetelmiä ja analyysivälineitä laaja-alaisen alueellisten tai paikallisten haavoittuvuusanalyysien toteuttamiseksi. Nordregio, teemaryhmät	Toimenpiteen toteuttajat: Nordregio yhteistyössä teemaryhmien, NORA:n ja raja-aluekomiteoiden kanssa ÅK-R:n johdolla (ÅK-R hyväksyy toimintasuunnitelman yksittäisten ehdotusten organisoimisen ja hankekuvauksen). Muut yhteistyökumppanit: Kunnat, alueet, kansalliset viranomaiset ja organisaatiot. MR-N, MR-E, MR-MK, MR-U.	Aluesektorin on toteuttanut vertailuanalyysin, kehittänyt ehdotuksia, koontanut parhaita käytäntöjä ja laatinut luettelon. Työn tuloksista on viestitty kansainvälisesti.	12 milj. DKK kaudella 2021–2024.
Otsikko ja korkeintaan sadan sanan mittainen yleiskuvaus erityismäärärahalla mahdollisesti rahoitettavista toimenpiteistä	Tärkeimmät yhteistyökumppanit	Tärkeimmät menestyskriteerit	Toimenpiteiden kokonaisbudjetti
Sektorinvälinen hanke biotaloudesta kasvun ja vihreän siirtymän moottorina maaseutualueilla Hankkeella halutaan edistää kasvua ja vihreää siirtymää maaseutualueilla seuraavasti: - lisätään innovatiiviseen biotalouteen perustuvaa kasvua ja arvomuodostusta Pohjoismaissa ja Baltian maissa - lisätään nuorten biotaloustietämystä ja -kiinnostusta korostaen erityisesti digitalisaatiota, tasa-arvonäkökulmaa ja osaamisen kehittämistä - edistetään biotalouden vihreää siirtymää tutkimalla vihreän energiasuorituksen ja biojalostuksen mahdollisuuksia maataloudessa, metsätaloudessa, kalataloudessa ja vesiviljelyssä. Hankkeessa tunnustetaan elinkeinoelämän, alueiden ja kuntien välisiä sekä eri sektorien, kuten koulutussektorin, sisäisiä strategioita, vaikutuskeinoja ja yhteistyömuotoja, jotta bioresursseja, osaamista ja elinkeinoelämää voitaisiin hyödyntää optimaalisesti maaseutualueiden taloudellisen ja ilmastoystävällisen kehityksen hyväksi. Tämä voi edistää alueiden ja maiden välistä kokemustenvaihtoa ja yhteistyötä,	MR-FJLS (projektivastuu), MR-R, merkitystä myös MR-U:lle, MR-JÄMille ja MR-E:lle. Yhteispohjoismainen metsäntutkimus (SNS), Pohjoismainen maatalous- ja elintarviketutkimuksen komitea (NKJ), Nordregio, NORA, Pohjoismaiden ministerineuvoston Riian-toimisto. Käsittää kaikki neljä FJLS:n alaista sektoria (maatalous, metsätalous, elintarvikkeet sekä kalastus ja vesiviljely).	[Seuraavat on nähtävä pikemminkin toimenpidealueina kuin menestyskriteereinä.] - Kartoitetaan hyviä esimerkkejä maaseutualueiden uusista vihreistä työpaikoista. - Kartoitetaan uusia koulutuksen ja tieteellisen asiantuntijuuden kehittämisen tarpeita biotalouden kasvupotentiaalin saavuttamiseksi. - Perustetaan alustoja, jotka voivat edistää vihreää siirtymää. - Helpotetaan yhteistyötä ja innovointia biotalouden ja digitalisaation rajapinnalla kehittämällä ja ylläpitämällä verkostoa "Nordic Testbed"	12 milj. DKK kaudella 2021–2024.

jolla selvitetään, miten maaseutualueiden elinkeinoelämä, alueet ja arvoketjut voivat vauhdittaa kasvua ja vihreää siirtymää Pohjoismaissa ja Baltian maissa. Hankkeessa on tärkeää osallistaa biotalouden toimijat, esimerkiksi yritykset ja elinkeinojärjestöt, projektin konkreettisen sisällön suunnitteluun ja toimenpiteiden toteutukseen ja varmistaa siten omistajuus ja kiinnostus sekä relevanssi ja osallistuminen.		Network – supporting digital transformation in the Nordic Bioeconomy". - Helpotetaan innovointia ja pilottihankkeita, jotka liittyvät esimerkiksi maatalouden, kalatalouden ja vesiviljelyn vihreään energiaan.	
--	--	---	--

Tavoite: 7. Kehitetään valmiuksia ja hyvin toimivia työmarkkinoita, jotka vastaavat vihreän siirtymän ja digitaalisen kehityksen mukanaan tuomiin vaatimuksiin ja tukevat vapaata liikkuvuutta Pohjolassa

Sektorin tärkeimmät toimenpiteet	Yhteistyökumppanit	Tavoitteen saavuttaminen	Talous
Otsikko ja korkeintaan sadan sanan mittainen yleiskuvaus toimenpiteistä ohjeellisten budjettikehysten pohjalta	Tärkeimmät yhteistyökumppanit	Tärkeimmät menestyskriteerit	Toimenpiteiden kokonaisbudjetti
Parannetaan tiedon ja osaamisen liikkuvuutta Pohjoismaissa tarkoituksena edistää Pohjoismaiden alueellista kasvua K.7.a. Analysoidaan ja ehdotetaan toimia, joilla osaamista tuodaan sekä taajaan että harvaan asutuille alueille, mikä helpottaa oikeanlaisen osaamisen rekrytointia ja vihreän muutoksen varmistamista kaikkialla Pohjoismaissa. Nordregio ja teemaryhmät K.7.b. Selvitetään, mitä mahdollisuuksia/esteitä kohdataan vahvistettaessa maiden välistä liikkuvuutta ja osaamisen kehittämistä, muun muassa seuraamalla "skillshanketta", jossa tarkastellaan osaamisen kehittämistä haittaavia/edistäviä seikkoja alueellisilla työmarkkinoilla ja alueellisissa järjestelmissä. Tarkoituksena on supistaa tarvittavan osaamisen tarjonnan ja kysynnän epäsuhtaa vähäisen liiketoiminnan ympäristöissä. Nordregio ja teemaryhmät, raja-aluekomiteat K.7.c. Kartoitetaan strategiat ja toimivat vaikutuskeinot työelämän ulkopuolella olevien ryhmien päteväyttämiseksi ja osallistamiseksi kaupunkien ja maaseutualueiden yksityiselle sektorille. Nordregio ja teemaryhmät	Toimenpiteen toteuttajat: Nordregio yhteistyössä teemaryhmien, NORAn ja raja-aluekomiteoiden kanssa ÅK-R:n johdolla (ÅK-R hyväksyy toimintasuunnitelman yksittäisten ehdotusten organisoinnin ja hankekuvauksen). Muut yhteistyökumppanit: Kunnat, alueet, kansalliset viranomaiset ja organisaatiot. MR-N, MR-U, MR-A, MR-S.	Aluesektori on toteuttanut toimenpiteitä, jotka tuottavat uutta tietoa, joiden avulla esimerkiksi poliittiset päättäjät voivat edistää vihreää kasvua harvaan asutuilla alueilla.	9 milj. DKK kaudella 2021–2024.

Tavoite: 9. Edistetään kaikkien ulottuvilla olevaa hyvää, tasa-arvoista ja turvallista terveyttä

Sektorin tärkeimmät toimenpiteet	Yhteistyökumppanit	Tavoitteen saavuttaminen	Talous
Otsikko ja korkeintaan sadan sanan mittainen yleiskuvaus toimenpiteistä ohjeellisten budjettikehysten pohjalta	Tärkeimmät yhteistyökumppanit	Tärkeimmät menestyskriteerit	Toimenpiteiden kokonaisbudjetti
Elävät ja turvalliset paikallisyhteisöt kaikkialla Pohjoismaissa Elävien ja turvallisten paikallisyhteisöjen edistäminen kaikkialla Pohjoismaissa edellyttää monipuolista panostusta, johon sisältyvät muun muassa seuraavat toimenpiteet: S.9.a. Kartoitetaan vaihtoehtojen julkisten ja yksityisten palvelujen tarjonta ja analysoidaan niiden vaikutuksia/potentiaalia maantieteellisestä näkökulmasta. Esitellään innovatiivisten ratkaisujen hyviä käytäntöjä ja ehdotetaan "parhaiden tapausten" pohjalta uusia tapoja tuottaa tehokkaita palveluja harvaan asutuilla alueilla. Nordregio, teemaryhmät, NORA, raja-aluekomiteat S.9.b. Analysoidaan, missä määrin etäisyys palvelutarjontaan vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen, julkiseen sektoriin ja luottamustoimien haltijoihin. Nordregio ja teemaryhmät	Toimenpiteen toteuttajat: Nordregio yhteistyössä teemaryhmien, NORAn ja raja-aluekomiteoiden kanssa ÅK-R:n johdolla (ÅK-R hyväksyy toimintasuunnitelman yksittäisten ehdotusten organisoimien ja hankekuvauksen). Muut yhteistyökumppanit: Kunnat, alueet, kansalliset viranomaiset ja organisaatiot. MR-S, MR-A.	Aluesektori on toteuttanut eläviin ja turvallisiin paikallisyhteisöihin keskittyviä analyyseja ja välittänyt tulokset muun muassa Pohjoismaiden kunnille ja alueille.	8 milj. DKK kaudella 2021–2024.
Otsikko ja korkeintaan sadan sanan mittainen yleiskuvaus erityismäärärahalla mahdollisesti rahoitettavista toimenpiteistä	Tärkeimmät yhteistyökumppanit	Tärkeimmät menestyskriteerit	Toimenpiteiden kokonaisbudjetti
Sektorienvälinen hanke etähoidosta ja -hoivasta covid-19-pandemian valossa Ruotsin sosiaaliministeriö / hallituksen kanslia on tehnyt uuden ehdotuksen toimintasuunnitelmaan liittyväksi aloitteeksi. Hanke pohjautuu Ruotsin puheenjohtajakaudella käynnistettyyn kolmivuotiseen (2018–2020) etähoitoa ja -hoivaa käsittelevään prioriteettihankkeeseen. Hanke-ehdotus on ajankohtainen pohjoismaisen yhteistyön uuden vision usean eri tavoitteen näkökulmasta, ja siinä on seitsemän pääteemaa: 1. Koronakriisi ja digitaalisten ratkaisujen tarve hoito- ja hoivasektorilla 2. Hyvää, asiakaslähtöistä ja integroitua hoitoa ja hoivaa tukevat digitaaliset ratkaisut 3. Ilmastovaikutusten vähentäminen digitaalisten ratkaisujen avulla 4. Elävät alueet ja innovoinnin edistäminen digitaalisten ratkaisujen avulla 5. Kaikkien yhteiskuntaryhmien yhtäläiset hoito- ja hoivamahdollisuudet 6. Hoito- ja hoiva-alan normituksen yksinkertaistaminen digitaalisten ratkaisujen avulla 7. Pohjoismaiden kansainvälinen profilointi etähoidon ja -hoivan avulla Ehdotuksella on yhtymäkohtia useisiin toimintasuunnitelman puitteissa jo vireillä oleviin sektorienvälisiin toimenpiteisiin, minkä vuoksi päällekkäisyyttä ja synergioita on odotettavissa monilta eri aloilta.	MR-S (projektivastuu), MR-N, MR-R, MR-U, MR-DIGITAL, MR-A jne.		6 milj. DKK kaudella 2021–2024.

Tavoite: 10. Pyritään saamaan kaikki pohjoismaalaiset mukaan vihreään siirtymään ja digitaaliseen kehitykseen, hyödyntämään siirtymän potentiaalia sekä estämään sen mukanaan tuomien yhteiskunnallisten jakolinjojen lisääntymisen

Sektorin tärkeimmät toimenpiteet	Yhteistyökumppanit	Tavoitteen saavuttaminen	Talous
Otsikko ja korkeintaan sadan sanan mittainen yleiskuvaus toimenpiteistä ohjeellisten budjettikehysten pohjalta Torjutaan sosiaalisten haasteiden kasautumista maantieteellisesti rajatuille alueille niin Pohjoismaiden kaupungeissa kuin syrjäseuduillakin Sosiaalisten ongelmien kasautumista maantieteellisesti rajatuille alueille Pohjoismaissa voidaan torjua monipuolisella panostuksella, johon sisältyvät esimerkiksi seuraavat toimenpiteet: S.10.a. Kartoitetaan, miten maat edistävät aluesuunnittelussa kaupunkien väestörakenteen monimuotoisuutta, ja kehitetään yhteisiä ehdotuksia parhaista keinoista edistää kaupunkiyhteisöjen monimuotoisuutta aluesuunnittelulla. Nordregio ja teemaryhmät S.10.b. Siirretään kokemuksia Pohjoismaiden kaupungeissa toteutetuista aluepanostuksista muille alueille ja muihin haasteisiin. Nordregio ja teemaryhmät S.10.c. Kerätään ja jaetaan kokemuksia aluekohtaisista toimista ja eriytymisestä muun muassa perustamalla pohjoismaisia yhteistyöfoorumeita. Nordregio ja teemaryhmät S.10.d. Tutkitaan, miten ikääntyneiden (65–80-vuotiaat) muodostama arvokas resurssi voidaan osallistaa haja-asutusalueiden sosiaaliseen integraatioon, työvoimaan ja järjestötyöhön ja kerätään politiikan kehittämisessä tarvittavia kokemuksia. Nordregio, teemaryhmät, raja-aluekomiteat ja NORA S.10.e. Valotetaan ja kehitetään malleja ja välineitä, joilla väestö saadaan mukaan paikallisdemokratian vahvistamiseen. Nordregio, teemaryhmät, raja-aluekomiteat ja NORA S.10.f. Toimenpiteet, joilla siirtymä toteutetaan paikallisyhteisöissä. Tässä yhteydessä selvitetään, mitä lisäarvon tuottamisen välineitä ja kokemuksia Pohjoismailla on paikallisyhteisöjen siirtymässä ja mitä uusia mahdollisuuksia maat näkevät esimerkiksi kaupunkien ja maaseudun kestävyden rakentamisessa. Nordregio, NORA, teemaryhmät ja raja-aluekomiteat	Tärkeimmät yhteistyökumppanit Toimenpiteen toteuttajat: Nordregio yhteistyössä teemaryhmien, NORAn ja raja-aluekomiteoiden kanssa ÄK-R:n johdolla (ÄK-R hyväksyy toimintasuunnitelman yksittäisten ehdotusten organisoinnin ja hankekuvauksen). Muut yhteistyökumppanit: Kunnat, alueet, kansalliset viranomaiset ja organisaatiot. MR-S, MR-A.	Tärkeimmät menestyskriteerit Aluesektori on toteuttanut sosiaalisesti kestäväään Pohjolaan keskittyviä kartoituksia, kokemusten keruuhankkeita jne. ja välittänyt tulokset kunnille ja alueille.	Toimenpiteiden kokonaisbudjetti 17 milj. DKK kaudella 2021–2024.

Otsikko ja korkeintaan sadan sanan mittainen yleiskuvaus erityismäärärahalla mahdollisesti rahoitettavista toimenpiteistä	Tärkeimmät yhteistyökumppanit	Tärkeimmät menestyskriteerit	Toimenpiteiden kokonaisbudjetti
Osallistavaa talouskasvua vihreää siirtymää edistävässä työssä Toimenpiteen keskiössä on se, miten osallistavan talouskasvun avulla voidaan saada aikaan kestävä vihreä siirtymä hiilineutraaliin talouteen ja estää samalla esimerkiksi kaupunkien ja maaseudun välisten juopien syveneminen. Toimenpiteestä vastaa talous- ja rahapolitiikan sektori. Yhteistyöhön osallistuvat aluesektori, koulutus- ja työmarkkinasektori sekä ympäristö- ja ilmastosektori. Toimenpiteen toteuttajaksi on kaavailtu pohjoismaista tutkimuslaitosta Nordregiota. Lisäksi hyödynnetään myös ulkopuolisten tutkijoiden osaamista. - analyysi ilmastopolitiikan tulonjakopoliittisista seurauksista - pohjoismainen aluepolitiikka sekä aluetalouden resilienssi koronakriisin kaltaisissa tilanteissa	MR-FINANS (projektivastuu), GSK, MR-U, MR-A, MR-R.		8 milj. DKK kaudella 2120–2024.

Liite 2: Teemaryhmien työskentelypuitteet

Teemaryhmien tulee edistää politiikan kehittämiseen tähtäävää oppimista ja tietopohjan kartuttamista toteuttamalla yhteisiä toimenpiteitä, joihin osallistuu toimijoita Pohjoismaista, Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista. Teemaryhmien ensisijainen tehtävä on yhteistyöohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttaminen. Teemaryhmät työskentelyn puitteet muodostuvat yhteistyöohjelmasta sekä aluesektorin viidestä ehdotuksesta *Visiota 2030* koskevan toimintasuunnitelman 2020–2024 kolmeen strategiseen painopistealueeseen, jotka ovat vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola ja sosiaalisesti kestävä Pohjola. Teemaryhmien työ tukee kolmea sektorienvälistä aluetta eli sukupuolten tasa-arvoa, lapsia ja nuoria sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteita. Teemaryhmät edistävät sektorienvälistä yhteistyötä omilla alueillaan.

Ohjelman käynnistäminen ja työohjelman laatiminen

Kaikille teemaryhmille pidetään yhteinen aloituskokous, jossa selvitetään teemaryhmien jäsenten roolit ja odotukset.

Teemaryhmien jäsenten tulee aloituskokouksen yhteydessä ryhtyä laatimaan työsuunnitelmia, joiden pohjana ovat yhteistyöohjelma 2021–2024 ja aluesektorin *Visiota 2030* koskevaan toimintasuunnitelmaan 2021–2024 tekemät ehdotukset. Tämä tehdään kahdessa vaiheessa: ensimmäisen puolen vuoden aikana laaditaan kahta ensimmäistä vuotta koskeva yksityiskohtainen työohjelma ja kahta jälkimmäistä vuotta koskeva yleistasoisempi ohjelma. Kahta viimeistä vuotta koskeva vastaavanlainen yksityiskohtainen työohjelma laaditaan ohjelmakauden puolivälissä. Se perustuu ryhmien projektisalkun itsearvioinnille, jossa projektit suhteutetaan yhteistyöohjelmaan ja ehdotuksiin, jotka aluesektorin on tehnyt toimintasuunnitelmaan 2021–2024. Itsearviointit jaetaan teemaryhmien kesken. Ryhmän jäsenten tulee hyväksyä työohjelmat, minkä jälkeen ne hyväksytetään aluepolitiikan virkamieskomitealla (ÄK-R).

Työohjelman tulee konkretisoida yhteistyöohjelman ja toimintasuunnitelman tavoitteita ja painopistealueita ja edistää panostusten ja toimenpiteiden priorisointia niiden antamisissa puitteissa, eli ilmaista mitä hankkeita toteutetaan, milloin ne toteutetaan ja miten teemaryhmän budjetti jakautuu. Ryhmän jäsenet ovat mukana kaikkien hankkeiden toteutuksessa. Työsuunnitelmissa tulee mainita ulkopuolisten toimijoiden kanssa mahdollisesti tehtävä yhteistyö, mukaan lukien yhteistyö kansalaisyhteiskunnan ja elinkeinoelämän kanssa, silloin kun se on relevanttia.

Teemaryhmät päättävät itse työskentelytavoistaan, eli kokoustensa valmistelusta ja toteutuksesta, mutta myös siitä, minkä tyyppisiä tuloksia eri hankkeiden toivotaan tuottavan. Teemaryhmien tulee pyrkiä tuloksiin, joita voidaan hyödyntää konkreettisesti politiikan muotoilussa. Teemaryhmille laaditaan yhteinen viestintäsuunnitelma.

Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö ja Nordregio järjestävät yhdessä aloituskokouksen. Kokous tulee pitää osittain yhdessä teemaryhmien 2017–2020 päätöskokouksen kanssa. Aluepolitiikan virkamieskomitean (ÄK-R) jäsenten tulee osallistua kokouksen joihinkin osiin.

Vastuu ja tehtävät

Kussakin teemaryhmässä on kansallinen edustaja jokaisesta maasta sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista ja alueellinen edustaja kustakin maasta, kahdesta raja-aluekomiteasta ja pohjoismaisesta Atlanti-yhteistyöstä NORasta. Nordregio on mukana ryhmien sihteeristönä.

Teemaryhmän puheenjohtaja

Teemaryhmää johtaa kansallinen edustaja tai Ahvenanmaan, Färsaarten tai Grönlannin edustaja. Puheenjohtaja johtaa ryhmän kokouksia. Teemaryhmän puheenjohtaja laatii kokousten asialistan yhdessä Nordregion kanssa. Päätökset tehdään lähtökohtaisesti teemaryhmän kaikkien jäsenten yksimielisinä päätöksinä. Mikäli yksimielisyyteen ei päästä, päätös tehdään kansallisten edustajien äänestyksellä.

Teemaryhmän puheenjohtaja vastaa Nordregion avustuksella siitä, että aluepolitiikan virkamieskomitean (ÄK-R) kokouksiin toimitetaan lyhyt kirjallinen katsaus ja että virkamieskomitea saa vuosiraportin, johon sisältyy katsaus ryhmän käsittelemistä ajankohtaisista ongelmista. Puheenjohtajan tulee huolehtia siitä, että teemaryhmän jäsenet osallistuvat aluepolitiikan virkamieskomiteassa (ÄK-R) käytäviin keskusteluihin ryhmän alaan liittyvistä aiheista. Lisäksi puheenjohtaja ehdottaa aluepolitiikan virkamieskomitealle vähintään yhtä aihetta, josta voidaan keskustella syvällisemmin aluepolitiikasta vastaavien ministerien kokouksessa.

Teemaryhmän puheenjohtaja huolehtii yhdessä Nordregion kanssa teemaryhmän sisäisen tiedonkulun sujuvuudesta. Puheenjohtaja myös välittää aktiivisesti teemaryhmän tuloksia sekä oman organisaationsa sisällä että muille relevanteille toimijoille.

Teemaryhmän puheenjohtaja osallistuu kuukausittain pidettävään (puhelin)kokoukseen Nordregion sihteeristön johtajan kanssa.

Teemaryhmän varapuheenjohtajaksi nimetään jonkin muun maan kansallinen edustaja. Teemaryhmän puheenjohtajuus voi vaihtua kesken kauden.

Kansalliset edustajat

Kaikkien Pohjoismaiden tulee osallistua aktiivisesti kaikkiin teemaryhmiin. Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti osallistuvat omalta kannaltaan relevantteihin teemaryhmiin. Kansallisten edustajien tulee edistää yhteistyöohjelman täytäntöönpanoa osallistumalla teemaryhmien kokouksiin ja tuomalla mukaan kansallisia näkökulmia sekä ehdottamalla hyviä käytännön esimerkkejä ja tapaustutkimuksia tai viittaamalla relevantteihin kansallisiin toimijoihin sellaisten saamiseksi.

Kansallisilla edustajilla on tärkeä tehtävä siinä, että ne osallistavat työhön muita relevantteja kansallisia viranomaisia ja keskusvirastoja sekä asianomaisten sektorialueiden muita kansallisia ja alueellisia toimijoita. Teemaryhmien kansalliset edustajat myös välittävät aktiivisesti teemaryhmän tuloksia sekä oman organisaationsa sisällä että muille relevanteille toimijoille.

Teemaryhmän muut jäsenet

Alueelliset edustajat osallistuvat teemaryhmiin tuomalla niiden kokouksiin alueellisia ja kunnallisia näkökulmia, ehdottamalla hyviä käytännön esimerkkejä ja tapaustutkimuksia sekä välittämällä teemaryhmien tuloksia sekä oman organisaationsa sisällä että muille relevanteille toimijoille. Maat nimeävät alueelliset edustajat ja päättävät itse, miten alueelliset edustajat rekrytoidaan.

Raja-aluekomiteoita pyydetään nimeämään kuhunkin teemaryhmään kaksi jäsentä. Myös NORA pyydetään mukaan. Raja-aluekomiteat ja NORA päättävät itse, mihin teemaryhmiin ne haluavat osallistua. Mikäli raja-aluekomiteat ja NORA haluavat nimetä useampia edustajia, voidaan harkita edustajien vaihtamista kesken kauden. Raja-aluekomiteoiden ja NORAn edustajien tulee tarjota omaa osaamistaan ja omia kokemuksiaan ja tehdä ehdotuksia hankkeiksi, jotka ovat erityisen kiinnostavia raja-alueyhteistyön ja Länsi-Pohjola-yhteistyön kannalta. Ne välittävät aktiivisesti teemaryhmien toimintaa ja tuloksia sekä oman organisaationsa sisällä että muille relevanteille toimijoille, mukaan lukien muille raja-aluekomiteoille.

Alueelliset ja raja-alueiden edustajat sekä NORA osallistuvat teemaryhmien yhteiseen toimintaan. Teemaryhmissä ei ole kohdennettuja kehyksiä alueille, raja-aluekomiteoille tai NORAlle, mutta projektivaroja voidaan teemaryhmän päätöksellä myöntää kyseisille toimijoille

toimenpiteiden toteuttamiseen.

Nordregio

Nordregio toimii teemaryhmien sihteeristönä. Nordregio pitää joka kuukausi puhelin-/videokokoukset teemaryhmien puheenjohtajien ja sihteeristön johtajan kanssa. Yhdessä teemaryhmän puheenjohtajan kanssa se myös kutsuu koolle ja järjestää teemaryhmien kokoukset ja huolehtii tausta-aineistosta sekä ryhmien jäsenten välisestä viestinnästä, laatii pöytäkirjat jne. Se avustaa teemaryhmien puheenjohtajia kokousten asialistojen valmistelussa.

Nordregio auttaa teemaryhmien puheenjohtajia kokoamaan aineistoa aluepolitiikan virkamieskomitealle (ÄK-R) ja aluepolitiikasta vastaaville ministereille (MR-R) toimitettavaan raporttiin ja osallistuu tarvittaessa virkamieskomiteassa ja aluepolitiikasta vastaavien ministerien kokouksissa käytyihin ajankohtaisiin keskusteluihin.

Nordregio laatii yhdessä teemaryhmän puheenjohtajan kanssa työsuunnitelmaluonnoksen ja osallistaa teemaryhmän jäsenet. Nordregio käy läpi teemaryhmien työsuunnitelmat ja vastaa niiden jakamisesta muille ryhmille. Nordregiolla on myös erityisvastuu siitä, että se tunnistaa hankkeet, joita teemaryhmät voivat toteuttaa yhdessä, ja siitä, että ryhmien välinen tiedonkulku on sujuvaa.

Nordregion tulee ennen hankkeen käynnistämistä yhdessä teemaryhmän puheenjohtajan kanssa esitellä teemaryhmälle hanke-ehdotukset teemaryhmissä käytyjen keskustelujen pohjalta. Hanke-ehdotuksissa noudatetaan yhteistä mallia, ja niissä on oltava projektisuunnitelma ja hankkeen kuvaus, joka sisältää tavoitteen, hankesuunnittelun, organisaation, etenemissuunnitelman ja budjetin. Hanke-ehdotus on hyväksyttävä teemaryhmän kokouksessa ja merkittävä pöytäkirjaan.

Nordregio on sektorin tutkimuskeskus ja keskeinen toimija yhteistyöohjelman hankkeiden täytäntöönpanossa. Teemaryhmien kokouksissa keskustellaan siitä, tuleeko työhön osallistaa osaamisen, verkostojen ja analyysien saamiseksi muitakin sidosryhmiä joko hankkeiden toteuttajina tai esimerkiksi taustaryhmien jäseninä. Kyseeseen voivat tulla tutkimuslaitokset ja muut osaamisympäristöt tai konsultit. Nordregio avustaa arvioinneissa ja mahdollisissa julkisissa hankinnoissa.

Nordregiolla on ensisijainen vastuu viestinnästä sekä tiedon ja tulosten välittämisestä teemaryhmiltä asianomaisille kohderyhmille. Tässä hyödynnetään sekä omia tiedotuskanavia että relevantteja kansallisia ja alueellisia verkostoja ja foorumeita. Nordregio vastaa teemaryhmien yhteisen viestintäsuunnitelman laatimisesta ja teemaryhmien jäsenten osallistamisesta siihen sekä suunnitelman hyväksyttämistä aluepolitiikan virkamieskomitealla (ÄK-R).

Sihteeristönä Nordregio vastaa teemaryhmien taloudesta, eli se laatii niiden budjetit ja vuosiraportit. Nordregio pitää teemaryhmät ajan tasalla hankkeiden taloudellisesta tilanteesta ja etenemisestä.

Aluepolitiikan virkamieskomitea (ÄK-R)

Aluepolitiikan virkamieskomitea (ÄK-R) seuraa yhteistyöohjelman ja toimintasuunnitelman 2021–2024 täytäntöönpanoa. Aluepolitiikan virkamieskomitea hyväksyy teemaryhmien työsuunnitelmat esittelyn ja keskustelun jälkeen. Teemaryhmät raportoivat säännöllisesti virkamieskomitean kokouksille. Aluepolitiikan virkamieskomitea saa Nordregion hallituksen kanssa pitämässään vuotuisessa kokouksessa kaikkia teemaryhmiä koskevan tilannekatsauksen. Teemaryhmien edustajat osallistuvat vähintään yhteen aluepolitiikan virkamieskomitean kokoukseen, jossa he jakavat ryhmänsä hankkimaa tietoa ja nostavat esille erityisen tärkeitä aiheita, jotka virittävät keskustelua sekä ehdotuksia aluepolitiikan virkamieskomitealta ja aluepolitiikasta vastaavilta ministereiltä. Aluepolitiikan virkamieskomitean saattaa myös olla aiheellista keskustella joistain hankkeista.

Aluepolitiikan virkamieskomitea välittää aktiivisesti teemaryhmien tuloksia sekä oman organisaationsa sisällä että muille relevanteille toimijoille.

Aluepolitiikan virkamieskomitea varaa erityisen budjettierän voidakseen rahoittaa hankkeita ja muita aloitteita, jotka voivat tarjota vastauksia teemaryhmytyksessä kauden aikana esille tuleviin ongelmiin.

Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö

Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö avustaa Nordregiota aloituskokouksen toteuttamisessa. Sihteeristö toimii teemaryhmien ja aluepolitiikan virkamieskomitean (ÄK-R) välisenä linkkinä pitämällä yhteyttä teemaryhmien puheenjohtajiin ja Nordregioon, pyytämällä ja välittämällä tietoa aluepolitiikan virkamieskomitean kokouksiin ja auttamalla arvioimaan, onko teemaryhmien syytä osallistua aluepolitiikan virkamieskomitean kokouksiin. Se myös avustaa teemaryhmiä ja Nordregiota viestinnässä varmistuen sen nivoutumisen Pohjoismaiden ministerineuvoston tavoitteisiin ja strategisiin painopistealueisiin.

Viestintä

Ohjelman tulosten välityksen vahvistamiseksi teemaryhmille laaditaan ohjelman käynnistysvaiheessa yhteinen viestintästrategia. Nordregio laatii ja aluepolitiikan virkamieskomitea hyväksyy strategian, josta käyvät ilmi kohderyhmät, tehtävät ja vastuut. Strategiasta tulee käydä selkeästi ilmi jalkauttamis- ja välitysvastuun laajuus. Teemaryhmien jäsenten odotetaan esittelevän aktiivisesti hankkeiden tuloksia ja niiden soveltamismahdollisuuksia omissa verkostoissaan. Erityisesti korostetaan tulosten välittämistä aluepolitiikan virkamieskomitealle (ÄK-R) sekä kunnille ja alueille. Tavoitteena on myös välittää pohjoismaisen työn hyötyä suurelle yleisölle esimerkiksi kansallisen, alueellisen ja paikallismedian kautta.

Osa välitystyöstä voidaan liittää siihen, miten osaamisen kehittämisen tuloksia ja politiikan kehittämiseen tähtäviä ehdotuksia voidaan hyödyntää paremmin. Jokaisen teemaryhmän tulee tunnistaa ja esitellä hankkeita, jotka soveltuvat erityisen hyvin näkyvyyden parantamiseen ja tulosten levittämiseen.

Viestintätyössä käytetään eri kanavia ja formaatteja. Pohjoismaisten kielten käyttöä englannin sijaan tulee harkita. Kaikissa julkaisuissa tulee olla vähintään tiivistelmä jollain skandinaavisella kielellä.

Kokoukset

Jokainen teemaryhmä pyrkii pitämään kolme kokousta vuodessa. Teemaryhmien jäsenet päättävät yhdessä kokousten ajankohdan ja paikan sekä etäkokousten tarpeen fyysisten kokousten lisäksi tai sijaan. Nordregio esittelee jokaisessa kokouksessa hankkeiden tilan, ja ryhmä keskustele mahdollisista haasteista ja etenemissuunnista. Kokouksissa keskustellaan uusista hankesuunnitelmista ja -ehdotuksista. Kokousaineisto lähetetään hyvissä ajoin ennen kokousta. Kokouskutsusta ilmenee, onko kokouksessa tarkoitus tehdä päätöksiä. Kaikki kokouksissa tehdyt päätökset merkitään pöytäkirjaan.

Kokouksissa myös vaihdetaan ja systematisoidaan tietoa poliittisesti erityisen ajankohtaisista ja ryhmän työn kannalta relevanteista asioista. Tämä antaa työlle lisäarvoa sekä vahvistaa kokouksista saatavaa hyötyä ja kiinnostusta ja sitoutumista tapaamisiin. Nordregio arvioi, mikä dokumentaatiotapa on tiedon välityksen kannalta tarkoituksenmukaisin, niin että myös ulkopuolisten on helppo hyödyntää tietoa.

Nordregio pyrkii tekemään kokouksista monipuolisia osallistamalla jäsenet ja ottamalla huomioon ehdotukset, mukaan lukien ehdotukset ulkopuolisten osallistumisesta kokouksiin.

Toimintasuunnitelmiin sisältyvät toimenpiteet, joilla on merkitystä teemaryhmien työlle

Taulukossa on katsaus aluesektorin toimenpiteistä, jotka sisältyvät toimintasuunnitelmaan 2021–2024. Toimenpiteet on kytketty eri teemaryhmiin. Toimijoiden välinen vastuunjako käy ilmi *Vision 2030* toimintasuunnitelmasta.

Toimenpide	Teemaryhmä A, vihreä ja osallistava kaupunkikehitys	Teemaryhmä B, vihreä ja osallistava maaseutukehitys	Teemaryhmä C, vihreät, innovatiiviset ja muutoskykyiset alueet
G.1.a. Vahvistetaan kuntien välistä suoraa ja konkreettista yhteistyötä (matchmaking) vihreässä kaupunkikehityksessä ja aluesuunnittelussa hiilineutraaliuden saavuttamiseksi	X	X	
G.1.b. Vertailuanalyysi siitä, miten aluesuunnittelu ja kaupunkikehitys, mukaan lukien liikennetarkaisujen suunnittelu, voivat parhaiten tukea vihreää siirtymää ja edistää ympäristöystävällisiä ja biologisesti monimuotoisia kaupunkeja, paikallisyhteisöjä ja alueita sekä niiden välistä vuorovaikutusta	X	X	X
G.1.c Ehdotukset siitä, miten aluesuunnittelulla, kaavoitus- ja rakennuslainsäädännöllä, kansallisilla ja paikallisilla määräyksillä yms. voidaan vähentää rakennus- ja maanrakennussektorin sekä liikennesektorin hiilidioksidipäästöjä sekä maalla että merellä	X	X	
G.1.d Kerätään ja kehitetään parhaita käytäntöjä siitä, miten aluesuunnittelutyökaluilla voidaan saada asukkaat, elinkeinoelämän toimijat, kansalaisjärjestöt ja osaamisympäristöt toimimaan vihreän siirtymän puolesta	X	X	X
G.1.e Idealuettelo siitä, miten Pohjoismaiden paikallisilla, alueellisilla ja kansallisilla aluesuunnittelun välineillä voidaan parhaiten tukea vihreää siirtymää ja edistää ympäristö- ja ilmastoystävällisiä, biologisesti monimuotoisia kaupunkeja, paikallisyhteisöjä ja alueita sekä näiden alueiden välistä hyvää vuorovaikutusta	X	X	
G.1.f. Tutkitaan, voidaanko digitaalista maankäyttödataa käyttää yhdessä muun (esimerkiksi liikennevirtoja, ilmastomuutosta ja väestökehitystä koskevan) datan kanssa kaupunkien ja maaseutualueiden kestävä kehityksen edistämiseen	X		
K.6.a. Tutkitaan, miten sekä harvaan asuttujen alueiden että kaupunkialueiden elinkeinoelämä ja arvoketjut voivat parantaa kilpailukykyään ja siten edistää vihreää siirtymää Pohjoismaissa. Tässä yhteydessä kartoitetaan kuntien, alueiden ja maiden sisäiset ja keskinäiset kehitys- ja yhteistyöedellytykset	X		X
K.6.b. Tutkitaan, onko Pohjoismaiden eri alueilla potentiaalia esimerkiksi tutkimushankkeisiin ja vihreää innovointia koskevan yhteistyön lisäämiseen kuntien, alueiden ja yritysten kesken			
K.6.c. Tutkitaan älykkään erikoistumisen strategioita Pohjoismaissa ja nostetaan keskiöön vihreä siirtymä ja paikallisten/alueellisten osaamistarpeiden kartoittaminen sekä muut onnistuneen vihreän siirtymän edellytykset			X
K.6.d. Tunnistetaan hyvän alueellisen johtajuuden piirteet ja edellytykset pyrittäessä kehittämään alueiden resilienssiä ja innovatiivisuutta ja analysoidaan kansallisia ja alueellisia mekanismeja alueellisen johtajuuden vahvistamiseksi		X	X

K.6.e. Kehitetään menetelmiä ja analyysivälineitä laaja-alaisten alueellisten tai paikallisten haavoittuvuusanalyysien toteuttamiseksi				X
K.7.a. Analysoidaan ja ehdotetaan toimia, joilla osaamista tuodaan sekä taajaan että harvaan asutuille alueille, mikä helpottaa oikeanlaisen osaamisen rekrytointia ja vihreän muutoksen varmistamista kaikkialla Pohjoismaissa	X			X
K.7.b. Selvitetään, mitä mahdollisuuksia/esteitä kohdataan vahvistettaessa maiden välistä liikkuvuutta ja osaamisen kehittämistä, muun muassa seuraamalla "skillshanketta", jossa tarkastellaan osaamisen kehittämistä haittaavia/edistäviä seikkoja alueellisilla työmarkkinoilla ja alueellisissa järjestelmissä. Tarkoituksena on supistaa tarvittavan osaamisen tarjonnan ja kysynnän epäsuhtaa vähäisen liiketoiminnan ympäristöissä				X
K.7.c. Kartoitetaan strategiat ja toimivat vaikutuskeinot työelämän ulkopuolella olevien ryhmien pätevöittämiseksi ja osallistamiseksi kaupunkien ja maaseutualueiden yksityiselle sektorille			X	
S.9.a. Kartoitetaan vaihtoehtoisten julkisten ja yksityisten palvelujen tarjonta ja analysoidaan niiden vaikutuksia/potentiaalia maantieteellisestä näkökulmasta. Esitellään innovatiivisten ratkaisujen hyviä käytäntöjä ja ehdotetaan "parhaiden tapauksien" pohjalta uusia tapoja tuottaa tehokkaita palveluja harvaan asutuilla alueilla			X	
S.9.b. Analysoidaan, missä määrin etäisyys palvelutarjontaan vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen, julkiseen sektoriin ja luottamustoimien haltijoihin.	X		X	
S.10.a. Kartoitetaan, miten maat edistävät aluesuunnittelussa kaupunkien väestörakenteen monimuotoisuutta, ja kehitetään yhteisiä ehdotuksia parhaista keinoista edistää kaupunkiyhteisöjen monimuotoisuutta aluesuunnittelulla	X			
S.10.b. Siirretään kokemuksia Pohjoismaiden kaupungeissa toteutetuista aluepanostuksista muille alueille ja muihin haasteisiin	X			
S.10.c. Kerätään ja jaetaan kokemuksia aluekohtaisista toimista ja eriytymisestä muun muassa perustamalla pohjoismaisia yhteistyöfoorumeita	X			
S.10.d. Tutkitaan, miten ikääntyneiden (65–80-vuotiaat) muodostama arvokas resurssi voidaan osallistaa haja-asutusalueiden sosiaaliseen integraatioon, työvoimaan ja järjestötyöhön ja kerätään politiikan kehittämisessä tarvittavia kokemuksia			X	
S.10.e. Valotetaan ja kehitetään malleja ja välineitä, joilla väestö saadaan mukaan paikallisdemokratian vahvistamiseen	X		X	
S.10.f. Toimenpiteet, joilla siirtymä toteutetaan paikallisyhteisöissä. Tässä yhteydessä selvitetään, mitä lisäarvon tuottamisen välineitä ja kokemuksia Pohjoismailla on paikallisyhteisöjen siirtymässä ja mitä uusia mahdollisuuksia maat näkevät esimerkiksi kaupunkien ja maaseudun kestävyysrakentamisessa	X		X	X

Tietoja tästä julkaisusta

Aluekehittämisen ja aluesuunnittelun pohjoismainen yhteistyöohjelma – vihreän, kilpailukykyisen ja sosiaalisesti kestävän Pohjolan puolesta

PolitikNord: 2020:714

ISBN 978-92-893-6713-4 (PDF)

ISBN 978-92-893-6714-1 (ONLINE)

<http://doi.org/10.6027/politknord2020-714>

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2020

Ulkoasu: Mette Agger Tang

Kannen valokuva: Unsplash.com

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Kööpenhamina

www.norden.org

Lisää pohjoismaisia julkaisuja on luettavissa osoitteessa www.norden.org/fi/julkaisut

Yhteistyöohjelman ja *Visio 2030:n* välinen yhteys

Pohjoismaiden ministerineuvoston kaiken toiminnan tulee edistää visiota, jonka mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Yhteistyöohjelmassa kuvataan, miten sektori työskentelee kolmen strategisen painopistealueen parissa ja edistää toimintasuunnitelman 2021–2024 kahtatoista tavoitetta *Visio 2030:n* toteuttamiseksi.

Lisätietoa on osoitteessa norden.org

